

Ed.

276. Frumvarp til laga

um breyting á lögum nr. 13 20. október 1905, um rithöfundarétt og prentrétt.

Frá allsherjarnefnd.

1. gr.

1. gr. laganna orðist þannig:

Höfundur hver hefir eignarrétt á því, er hann hefir samið. Hann hefir því innan þeirra takmarka, sem lög þessi setja, einkarétt á að birta og gefa út rit sín skrifuð, prentuð eða margfölduð á annan þvilíkan hátt, svo og til þess að sýna þau á leik-

sviði og lesa þau upp. Höfundur hefir og einkarétt á að gefa út ræður og fyrirlestra, er hann hefir haldið (sbr. þó 2. málsgr. 8. gr. og niðurlag 13. gr.).

2. gr.

2. gr. laganna skal orða svo:

Tónskáld hafa sama rétt á tónsmíðum sínum sem höfundar á ritum.

Sama rétt hefir og höfundur á allskonar myndum og uppdráttum.

3. gr.

Með lögum þessum eru úr gildi felld lög nr. 11 22. október 1912, um breyting á lögum 20. október 1905 um rithöfundarétt og prentarétt.

4. gr.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1940.

Greinargerð.

Frv. þetta er flutt af allsherjarnefnd eftir beiðni félagsmálaráðherra, og fylgdu því eftirfarandi athugasemdir og skýringar:

Tilgangur þessa lagafrumvarps er sá, að breyta lögum nr. 13 20. október 1905 þann veg, að Ísland geti gengið í Bernarsambandið. Breytingarnar eru í því fólgnar, að 3. másl. 1. gr. laganna er felldur niður, og enn fremur er felldur niður 2. másl. 1. mgr. 2. gr. téðra laga. Þá eru ákvæði laga nr. 11 frá 1912 tekin upp í lagafrumvarp þetta.

Til frekari skýringa fer hér á eftir greinargerð frá Bandalagi íslenzkra listamanna um nauðsyn þess, að Ísland gangi í Bernarsambandið.

Erlend samvinna. Úrelt ákvæði íslenzkra laga um eignarrétt höfunda á verkum sínum valda því, að Ísland getur ekki fengið upptöku í Alþjóðasamband rithöfunda (Bernarsambandið). Sömu úreltu lagaákvæði gera Íslendingum enn fremur ókleift að fá viðurkenningu sem fullgildir þátttakar í sameiginlegu starfi norrænna rithöfunda um réttar- og hagsmunamál sín, enda hafa komið fram eindregnar áskoranir frá rithöfundafélögum bræðraþjóðanna, þess efnis, að við uppfylltum þau grundvallarskilvrði, sem útheimtað til upptöku í hið alþjóðlega rithöfundasamband. — Samskonar áskoranir hafa einnig komið fram viðvikjandi tónskáldum, sem eiga hér óskilið mál með rithöfundunum.

Hagsmunir íslenzkra höfunda. Með því að standa utan Bernarsambandsins eru íslenzkir rithöfundar með öllu sviptir eignarrétti verka sinna, hvar sem er í heiminum utan Íslands. Eftir því sem þýðingar íslenzkra ritverka og flutningur íslenzkrar tónlistar eykst erlendis, verður íslenzkum höfundum óhjákvæmilegra að hafa eignarrétt verka sinna tryggðan samkvæmt alþjóðalögum.

Siðferðislegar og menningarlegar ástæður. Auk þess getur það ekki talizt samboðið Íslendingum sem menningarþjóð að húa við löggjöf, sem er svo langt á eftir löggjöf annara þjóða í þessum efnum, að hún gerir okkur óhlutgenga annarstaðar í heiminum. Því hefir verið haldið fram, að með því að standa utan Bernarsambandsins væri íslenzkum bókaútgefendum auðveldara að taka erlend verk traustataki til útgáfu hér á landi, en þetta er ekki siðferðislegur rökstuðningur, heldur með öllu ósamboðinn siðmenningarþjóð. En í þeim tilfellum, þar sem íslenzkir þýðendur hafa sýnt erlendum höfundum þá almennu kurteisni að biðja um leyfi til að þýða verk þeirra, hafa kröfur höfundanna um fjárhagslega þóknun yfirleitt ekki verið neinar, þar sem útlendir höfundar gera ekki ráð fyrir, að land með svo lága íbúatölu gefi að af bókum svo teljandi sé. Þýðingarleyfin hafa því verið veitt af menningarlegum ástæðum, en ekki fjárhagslegum, og svo mundi verða, þótt við værum í alþjóðasambandinu.

Af þessu mætti vera augljóst, að hagsmunirnir við upptöku okkar í alþjóðasamband rithöfunda eru Íslendinga megin einvörðungu.

Fylgiskjal.

Dýðing á bréfi Bernarsambandsins til Bandalags ísl. listamanna.

SKRIFSTOFA ALÞJÓÐASAMBANDSINS
til verndar bókmennta- og listaverkum.

Bern 14. janúar 1937.

Herra Jón Leifs,
formaður bandalags ísl. listamanna,
Am Wiesengrund,
Rehbrücke (Potsdam 2).

Herra formaður.

Við höfum þann heiður að svara bréfi yðar frá 10. janúar.

Engin málaleitun hefir verið borin fram við okkur á þessum síðustu tímum um inngöngu Íslands í Alþjóðasambandið til verndar bókmennta- og listaverkum.

Að okkar álit gæti þessi innganga farið fram á grundvelli nógildandi íslenskra laga um höfundarétt frá 20. okt. 1905, er hefir verið breytt í einu atriði (2. gr. 2. málsg. gr.) með auglýsingu 22. okt. 1912.

Lög yðar gera ráð fyrir, að því er snertir rétt til þýðinga (4. gr.), vernd, er samsvavar þeirri vernd, er fyrsti Bernarsamningurinn frá 1886 gerir ráð fyrir, í skilningi Parísar-viðbótarsamkomulagsins frá 1896. En Bernarsamningurinn, er var síðast endurskoðaður í Róm 2. júní 1928, heimilar einmitt nýjum þátttakendum í samningnum að áskilja sér, að því er snertir réttinn til þýðinga á tungu eða tungur landsins, fyrirvara, sem er í því fölginn að halda lausninni frá 1896. Ísland gæti því gengið í sambandið án þess að þurfa að breyta lögum sínum um þetta atriði. Það væri nóg, að Ísland notfærði sér réttinn til fyrirvara, sem gert er ráð fyrir í 25. gr. 3. málsg. gr., in fine Rómar-samkomulagsins.

Hinsvegar eru tvö atriði, þar sem við sjáum mótsögn milli laga yðar og Bernarsamningsins, er var síðast endurskoðaður í Róm.

- 1) Þessi samningur leyfir ekki, að notkun og framkvæmd á höfundarétti séu háðar skilyrðum eða reglum. Nú er rétturinn til upplesturs á Íslandi háður reglu (sjá 1. gr. laganna frá 1905). Það þyrfti þess vegna að nema hana úr gildi eða lýsa því ótvírætt yfir, að hún gildi ekki um höfunda þá, er tilheyra Sambandinu, en slíkt mundi skapa órétt, er torvelt yrði að fá íslenska höfunda til þess að sætta sig við, þar sem þeir mundu sæta óhagstæðari meðferð.
- 2) 2. gr. 1. málsg. íslensku laganna gerir ráð fyrir frelsi til þess að syngja eða leika opinberlega söngva eða dansa, er hafa áður verið gefnir út, svo og einstaka hluta útgefinna verka. Slík takmörkun á höfundarétti er vissulega andstæð anda hins endurskoðaða Bernarsamnings. Ef til vill væri hægt að ganga lengra og segja, að þar sem um hljómverk er getið í samningnum meðal þeirra verka, er samningsaðilum ber að veita vernd, þá sé það að heimila frjálsa notkun dansa og söngva, er þegar hafa verið gefnir út, og yfirleitt frjálsa notkun brota úr hljómverkum, neitun á vernd, neitun ósamrýmanleg verndarskyldunni, sem gert er ráð fyrir í samningnum. Þarna virðist okkur einnig vera þörf breytingar á lögum yðar.

(Kveðjur).

Skrifstofa Alþjóðasambands bókmennta og lista.

Forstjórinn
sign. (ólæsilegt nafn).